

УДК 378.018.8:81'243]+[378.091:811.111]:378.4(477.46-21)УДПУ](045)

ДО ПИТАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В УМАНЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ

Віта Безлюдна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-4333-9026

E-mail: vitabz@ukr.net

Ірина Албул, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0001-7056-3157

E-mail: albuliv1977@gmail.com

У статті представлено аналіз стану іноземної підготовки майбутніх учителів в УДПУ імені Павла Тичини. Встановлено відповідність іноземної підготовки чинним документам міжнародного, національного та локального рівня. Доведено, що вирашними особливостями університету в іноземній підготовці є досвід організації міжнародної та внутрішньої академічної мобільності, курси іноземних мов, визнання результатів неформальної освіти, розроблення фахових дисциплін англійською мовою, проведення гостьових лекцій, тематичних зустрічей, гурткових занять англійською мовою, проєктна діяльність, доступ до англомовних наукових платформ та світових бібліотек, залучення стейкхолдерів.

Ключові слова: іноземна підготовка; англійська мова; іноземна мова; академічна мобільність; майбутні учителі початкової школи; соціальні педагоги; Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF FUTURE TEACHERS AT PAVLO TYCHYNA UMAN STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY

Vita Bezliudna, Doctor of Pedagogics, Professor, Head of the Department of Foreign Languages, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-4333-9026

E-mail: vitabz@ukr.net

Iryna Albul, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0001-7056-3157

E-mail: albuliv1977@gmail.com

The article presents an analysis of the state of foreign language training of future teachers in particular the Faculty of Primary Education at Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University and outlines the prospects for the development of the English-speaking environment at the university. It has been established that the foreign language training of participants in the educational process at USPU complies with the current documents of the international, national and local levels; it continues throughout the training at all educational levels using practice-oriented, interactive and specific teaching methods. It has been studied that the activation of students is facilitated by a combination of different forms of education, the use of digitalization of education and the personal example of the teacher in improving foreign language proficiency through international internships, teaching in English in foreign universities, etc. It has been proved that the experience of organizing international and internal academic mobility confirms the need for high-quality foreign language training, while at the same time making it possible to improve the level of foreign language proficiency; the advantageous features of the university in foreign language training are foreign language courses, recognition of the results of non-formal/informal education for foreign language training disciplines, development and teaching of professional disciplines in English, holding guest lectures, thematic meetings, club classes in English, etc., creating conditions for academic mobility of students and academic staff, project activities, access to English-language research platforms and world libraries, educational resources, as well as involvement of stakeholders, including employers, to increase the motivation of students to learn foreign languages and professional disciplines in English. Based on the analysis of the results of the survey of students and teachers, it was established that they understand the importance of the conditions created at the university for foreign language training, as well as the role of the individual in mastering foreign languages, which contributes to the development and self-improvement of the individual, and the disclosure of his or her reserve capabilities and creative potential, the formation of a socially active and independent personality in the context of intercultural interaction.

Keywords: foreign language training; English; foreign language; academic mobility; future primary school teachers; social pedagogues; Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Іншомовна підготовка майбутніх учителів є важливим фактором сучасної університетської освіти, адже засвоєння і використання іноземної мови розширює можливості оволодіння майбутньою професією, сприяє компетентнісному вдосконаленню. Сьогодні незаперечним є аргумент щодо необхідності здатності здобувачів користуватись іноземними мовами в практичній, професійній діяльності, що обумовлюється інтенсивним проникненням інноваційних технологій у значущі сфери життя, потребою міжнародної взаємодії фахівців різних галузей для обміну професійним досвідом, спільною реалізацією проєктів, взаємоукладення контрактів, здійснення наукових пошуків тощо. Зважаючи на глобальні зміни у всіх сферах суспільного життя України, обґрунтованим є формування нової специфіки системи іншомовної підготовки у закладах вищої освіти.

Значна кількість досліджень присвячена проблемі іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти різних спеціальностей в Україні та закордоном (Є. Громов, І. Бопко, Конотоп, К. Мулик, О. Околович та багато інших).

Так, дослідники В. Безлюдна та Р. Безлюдний аналізують «специфіку іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти в інформаційно-освітньому середовищі університету», розкривають «роль процесуальних аспектів іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти в умовах глобалізації та інформатизації українського суспільства» [1, с. 7]. Г. Бондар розглядає питання змісту іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей у закладах вищої освіти (ЗВО) з позиції акмеології, що є однією із складових елементів в організації навчальної діяльності та вважається науковим способом вивчення максимальних можливостей людської природи [2, с. 109]. Л. Максимчук

досліджувала «способи іншомовної підготовки студентів ЗВО шляхом використання найбільш інноваційних педагогічних технологій у процесі навчання іноземної мови майбутніх фахівців певної галузі та відмови від усталених традицій і стереотипів навчання»; встановила, що «іншомовна підготовка студентів ЗВО передбачає володіння випускниками ЗВО сформованою мовною, мовленнєвою, соціокультурною та дискурсивною компетенціями на високому рівні» [7, с. 121]. Однак, специфіка іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи досліджено недостатньо, а особливо в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Зважаючи на значення формування іншомовних компетентностей, **метою** нашої статті є аналіз стану іншомовної підготовки майбутніх учителів зокрема факультету початкової освіти, факультету соціальної та психологічної освіти, в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини. Для реалізації поставленої мети нами визначено наступні завдання: вивчення нормативно-правової основи іншомовної підготовки майбутніх учителів, формування культури якісного викладання, вивчення та використання англійської мови в УДПУ імені Павла Тичини; дослідження особливостей організації іншомовної підготовки в УДПУ імені Павла Тичини; окреслення можливостей неформальної/інформальної освіти та академічної мобільності для іншомовної підготовки здобувачів; узагальнення шляхів оптимізації іншомовної підготовки майбутніх учителів.

Нині іншомовна підготовка здобувачів вищої освіти в Україні загалом та в УДПУ імені Павла Тичини зокрема здійснюється з використанням досвіду європейських країн відповідно до таких документів Ради Європи, як: «Білінгвальна освіта: основні стратегічні завдання», «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання», «Європейський мовний портфель», «Приведення екзаменів з мови у відповідність до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти», «Стратегічна програма розвитку для мультилінгвальної Європи – 2020», «Рекомендації з плюралістичних підходів до мов і культур» та ін.

Важливість іноземних мов, зокрема й англійської мови для розширення освітніх і професійних можливостей людини декларується й Україною і фіксується у низці національних стратегій та ініціатив. 04.06.2024 Верховна рада у другому читанні ухвалила закон «Про застосування англійської мови в Україні», який надає англійській мові статус однієї з мов міжнародного спілкування у нашій державі [3]. Орієнтиром для ЗВО є «Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України», розроблені МОН України, де наголошується, що навчання у ЗВО «забезпечує завершене формування у здобувачів потреби вивчення англійської мови з оволодінням нею як засобом спілкування, пізнання, самореалізації та соціальної адаптації в полікультурному світі на основі усвідомлення важливості вивчення іноземних мов, насамперед англійської, задля підвищення своєї конкурентоспроможності під час економічної та соціальної євроінтеграції» [8].

За результатами аналітичної роботи авторами констатовано узгодження підходів у низці локальних документів щодо створення умов для іншомовної підготовки учасників освітнього процесу, вивчення та використання англійської мови:

Так, у Стратегії розвитку УДПУ на 2021–2025 рр. декларується чіткий орієнтир на:
– розширення співпраці з міжнародними та закордонними організаціями з

метою інтернаціоналізації освіти та науки;

- актуалізацію передового світового наукового та викладацького досвіду шляхом запрошення іноземних фахівців упровадження інноваційних підходів до іншомовної підготовки НПП та здобувачів;
- підвищення рівня володіння іноземними мовами здобувачами та НПП через систему рівневої іншомовної підготовки та створення сертифікованого тестового центру на базі університету, зокрема функціонує Регіональний центр міжнародних мовних іспитів з англійської мови з можливістю отримати сертифікати міжнародного зразка ECL та ESOL, що засвідчують рівень володіння англійською мовою A2, B1, B2, C1 [9].

Згідно Концепції інтернаціоналізації, університет забезпечує вагому питому частку вивчення іноземних мов, викладання фахових дисциплін іноземними мовами [6].

За пілотною Концепцією вивчення іноземних мов іншомовна підготовка забезпечується упродовж усього періоду навчання здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів, а також передбачено вдосконалення іншомовної підготовки науково-педагогічних працівників Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини [5].

Таким чином, узгодження підходів у даних документах сприяє синергії, прискорює та збагачує результат щодо формування культури якісного викладання, вивчення та використання англійської мови в ЗВО, іншомовної підготовки учасників освітнього процесу.

За результатами аналізу освітніх програм та навчальних планів, іншомовна підготовка здійснюється за всіма освітніми ступенями (від молодшого бакалавра до доктора філософії); кількість відведених годин узгоджується із Концепцією вивчення іноземних мов (бакалавр – «Іноземна мова» не менше 8 кредитів; «Іноземна мова за професійним спрямуванням» – не менше 6 кредитів, магістр – «Ділова іноземна мова» не менше 5 кредитів, доктор філософії – «Іноземна мова для наукового спілкування» – не менше 3 кредитів). Отже, встановлено, що незаперечним пріоритетом освітніх програм є створення освітніх можливостей для повноцінного оволодіння іноземною мовою щодо провадження ефективної освітньої та професійної комунікації.

Іншомовну підготовку забезпечують кафедра іноземних мов (для немовних спеціальностей), кафедра теорії та практики іноземних мов, кафедра англійської мови та методики її навчання.

За результатами проведеного опитування, викладачі іноземних мов та дисциплін іншомовної підготовки використовують такі методи навчання, як граматико-перекладний та безперекладний метод навчання, аудіо-візуальний, комунікативний, аудіо-лінгвальний метод, проектного навчання, Case study з використанням автентичних матеріалів, метод спільноти (CLL), метод лінгвістичного порівняння, а також специфічні методи: total physical response, Silence Way, Task-based learning, PPP, Computer assisted learning. Вибір конкретного методу обумовлюється стартовим рівнем володіння першокурсником іноземною мовою.

Зауважимо, що частина здобувачів вищої освіти свій рівень володіння іноземною мовою оцінюють як задовільний (майже 60%). Разом з тим, більше третини усвідомлюють потребу у вдосконаленні володіння іноземною мовою. Зреалізувати таку потребу здобувачі мають можливість через обрання дисципліни вільного вибору

«Іноземна мова за професійним спрямуванням». Такий вибір здійснено здобувачами вищої освіти факультету початкової освіти, факультету соціальної та психологічної освіти, факультету дошкільної та спеціальної освіти, факультету філології та журналістики та ін. На окремих факультетах варіативний статус цієї дисципліни змінено на обов'язковий для викладання на 3–4 курсах. Разом з тим, зважаючи на необхідність безперервної іншомовної підготовки упродовж здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та підготовки до вступу у магістратуру з обов'язковою задачею ЄВІ, на думку комісії, варто посилити просвітницьку діяльність серед здобувачів вищої освіти щодо значення ВК «Іноземна мова за професійним спрямуванням».

Для тих, хто потребує вдосконалення та розвитку, в УДПУ імені Павла Тичини діють курси іноземних мов та курси іноземних мов для наукового спілкування. Здобувачі мають можливість поглиблювати свої знання на курсах іноземних мов «Інтенсив».

Під час роботи курсів іноземних мов викладачами широко використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні технології на заняттях задля розвитку мовленнєвих та соціокультурних компетентностей здобувачів та їх комп'ютерної грамотності: EasyQuizzy, Tester n, Test-W2. Для оптимізації самостійної роботи слухачів курсів використовувалися електронні версії довідкових видань – Longman Picture Dictionary (Ілюстрований словник Лонгмана), Oxford Picture Dictionary (Оксфордський ілюстрований словник), Microsoft Encyclopedia Encarta, Multimedia Encyclopedia Britannica; програми-тренажери: Longman Essential Multimedia Activator (програма для активізації вокабуляру), інтерактивні комплекси для підготовки до складання міжнародних іспитів з англійської мови (Internet Based TOEFL, IELTS); використовуються сучасні словники відомих видавництв (н-д, Oxford, Longman, Cambridge, Abbyu Lingvo б), навчальні ігрові програми (н-д, Learn English Grammar від British Council, Limerick's Live 95FM, RTE 2FM), прослуховування подкастів та радіо (н-д, 6 minute English від BBC) та ін.

Для науково-педагогічних працівників університету діють шестимісячні курси за рівнями володіння англійською мовою, організовано курси іноземних мов для наукового спілкування, спрямовані на розвиток у слухачів навичок спілкування, перекладу та наукового аналізу іншомовної літератури, на формування умінь грамотно викладати англійською мовою власні наукові погляди.

Розумінню польської та англійської мов сприяє значна кількість заходів, організованих Польським культурно-освітнім центром та мовним клубом "Speak Up".

Іншомовній підготовці майбутніх учителів Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини сприяла участь в онлайн-курсах Flying University for Ukrainian Students (FUUS), Imagining Plagues, які були спрямовані на підтримку українських студентів, постраждалих від російсько-української війни. Онлайн-курси англійської мови проводились професорами американських університетів і коледжів на безоплатній основі. Завдяки участі у FUUS здобувачі вищої освіти поглибили знання з академічно-актуальних тем, встановили освітньо-професійні контакти з іншими студентами та американськими наставниками, вдосконалили компетентності у використанні академічної англійської мови.

Ще однією особливістю іншомовної підготовки майбутніх учителів, зокрема факультету початкової освіти, факультету соціальної та психологічної освіти в УДПУ

імені Павла Тичини є викладання фахових дисциплін іноземною, зокрема англійською мовою. Так, навчально-методичний відділ щороку акумулює надану від факультетів / інституту інформацію щодо розроблених англійською мовою курсів чи тем з фахових дисциплін для здобувачів різних ОП Університету. Це вже традиція, яка починалась з 2–3 тем по факультету, сьогодні орієнтують кожного науково-педагогічного працівника розробляти теми з фахових дисциплін іноземною (англійською) мовою.

Варто відмітити проведення науково-педагогічними працівниками занять іноземною мовою у зарубіжних закладах вищої освіти. Таке самовдосконалення викладачів у володінні іноземною мовою є дієвим прикладом для здобувачів щодо самостійного опанування знань, зокрема і через неформальну / інформальну освіту, що сприятиме формуванню стратегій самостійного і незалежного навчання мовам протягом життя, автономного опанування нових знань та іншомовної освітньої / професійної інформації.

В УДПУ імені Павла Тичини є досвід визнання результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті для навчальних дисциплін іншомовної підготовки. Так, на факультеті філології та журналістики – здобувачам ОС «магістр» провели перезарахування сертифікатів майстер-класу “*AI for learning and teaching*” із ОК «Інноваційні технології навчання польської мови», на факультеті іноземних мов визнали результати неформально / інформальні освіти для ОК «Практичний курс німецької мови», «Лінгвокраїнознавство країн другої (німецької) мови», «Методика навчання англійської мови», «Методика навчання англійської мови в закладах профільної середньої освіти». На факультеті соціальної та психологічної освіти на основі проходження кредитної академічної мобільності в ЗВО-учасниках Консорціуму визнали результати за ОК «Іноземна мова у науково-педагогічному спілкуванні» для здобувачів ОС «Доктор філософії». Зважаючи на позитивність даної практики, вважає за необхідне доцільно активізувати інформування здобувачів вищої освіти щодо можливостей неформальної / інформальної освіти для вивчення іноземної мови, самостійного опанування нових професійних знань та іншомовної інформації.

Варто підкреслити ресурс УДПУ імені Павла Тичини для іншомовної підготовки, зокрема відмітити роль бібліотеки університету: створено реальні умови для педагогічної логістики, забезпечено інформування та доступ до бібліотек Європи, США та Канади (наприклад: бібліотека конгресу США, Британська бібліотека, бібліотеки Гарвардського та Оксфордського університетів та ін.), наданий доступ до наукометричних баз даних Scopus та WofS.

Зауважимо, що УДПУ імені Павла Тичини завдяки багаторічній співпраці з Британською Радою в Україні є учасником програм та проєктів.

В УДПУ імені Павла Тичини орієнтуються і на внутрішнього споживача – здобувача вищої освіти, який, до речі достатньо обізнаний щодо засад іншомовної підготовки. Так, серед опитаних більше 600 здобувачів вищої освіти іншомовну підготовку трактують як вивчення іноземних мов, так і як підготовка іноземними мовами, підготовка до використання іноземних мов та ін. Опитані здобувачі у переважній більшості опановують англійську мову; є німецька, французька, іспанська, польська; зустрічались серед відповідей і турецька, болгарська, іврит, фінська (деякі мови вивчаються на засадах самоосвіти). Наші здобувачі використовують знання іноземної мови під час навчання, для пошуку інформації, для перегляду іншомовних

відео, роботі з програмним забезпеченням, онлайн сервісами, читанні іншомовної літератури, проходження додаткових курсів, у розробці коду та ін. Варто відмітити відповідь респондента «для підвищення кар'єрних можливостей», тобто затребуваність іноземної мови не викликає заперечень.

Загалом, організація іншомовної підготовки майбутніх учителів в УДПУ імені Павла Тичини цілком задовольняє; для оптимізації просять більше інтерактивних методів навчання, живого спілкування з носіями мови, поєднання відео та аудіо засобів, інтеграцію мови у повсякденні ситуації, при цьому самі здобувачі зазначають, «що 50% успіху у вивченні і вдосконаленні англійської мови – це бажання людини. А далі вже справа часу та наполегливості».

Самі ж викладачі вдосконалення іншомовної підготовки вбачають у використанні навчально-методичних комплексів іноземних видань, інтерактивних навчальних платформ з вивчення іноземних мов, у розробленні надихаючого освітнього контенту для цілісного всебічного розвитку здобувачів вищої освіти, набуття ними здатності мислити нестандартно, гнучко й ефективно взаємодіяти з іншими членами суспільства в мультикультурному середовищі в умовах невизначеності, долаючи виклики воєнного стану. Викладачі наголошують на значенні підготовчих курсів для вирівнювання рівня володіння іноземною мовою. Іноземна мова має бути професійного спрямування, тож варто рекомендувати здобувачам з низьким рівнем володіння мовою обов'язково відвідувати інтенсивні курси.

На основі проведеного дослідження дійшли висновків, що іншомовна підготовка майбутніх учителів в УДПУ відповідає чинним документам міжнародного, національного та локального рівня; формальна освіта реалізується профільними кафедрами (іноземних мов, теорії та практики іноземних мов, англійської мови та методики її навчання), а також й іншими кафедрами під час викладання фахових дисциплін іноземною (англійською) мовою. Іншомовна підготовка майбутніх учителів в УДПУ триває упродовж навчання за всіма освітніми рівнями, дисципліни іноземної мови мають достатню кількість кредитів та аудиторних годин. На вимогу часу викладачами використовуються практико-орієнтовані, інтерактивні та специфічні методи навчання, активізації студентів сприяє поєднання різних форм навчання, використання засобів цифровізації освіти та особистий приклад викладача у вдосконаленні володіння іноземними мовами через міжнародні стажування, викладання англійською мовою у зарубіжних ЗВО та ін. Досвід організації міжнародної та внутрішньої академічної мобільності підтверджує необхідність якісної іншомовної підготовки, водночас уможливорює вдосконалення рівня володіння іноземними мовами. Виграшними особливостями університету в іншомовній підготовці є курси іноземних мов, визнання результатів неформальної / інформальної освіти для дисциплін іншомовної підготовки, розробляються та викладаються фахові дисципліни англійською мовою, проводяться гостьові лекції, тематичні зустрічі, гурткові заняття англійською мовою та ін., створено умови для академічної мобільності здобувачів та НПП, вдосконаленню англійської сприяє проєктна діяльність, забезпечено доступ до англомовних наукових платформ та світових бібліотек, освітніх ресурсів, а також залучення стейкхолдерів, зокрема роботодавців, для підвищення мотивації здобувачів до вивчення іноземних мов, фахових дисциплін англійською мовою.

Проведене дослідження не претендує на вичерпність висвітлення питання. Перспективним буде вивчення та узагальнення можливостей неформальної / інформальної освіти, проєктної діяльності для іншомовної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безлюдна В., Безлюдний Р. Іншомовна підготовка здобувачів вищої освіти в інформаційно-освітньому середовищі університету. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. Вип. 1. С. 7–13.
2. Бондар Г. О. Зміст іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей у ЗВО з позицій акмеології. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 55. Т. 1. С. 109–112.
3. Закон України Про застосування англійської мови в Україні. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text> (дата звернення: 05.07.2024).
4. Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/english/higher-education/policy-on-english> (дата звернення: 05.07.2024).
5. Концепція вивчення іноземних мов здобувачами вищої освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. URL: <http://surl.li/vgoywx> (дата звернення: 05.07.2024).
6. Концепція інтернаціоналізації Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини на 2020–2025 рр. URL: <http://surl.li/esmpkb> (дата звернення: 05.07.2024).
7. Максимчук Л. Іншомовна підготовка студентів закладів вищої освіти до професійної комунікації засобами інтерактивних технологій. *Збірник наукових праць національної академії державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2021. № 4(27). С. 121–131.
8. Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/npa/metodichni-rekomendaciyi-shodo-zabezpechennya-yakisnogo-vivchennya-vikladannya-ta-vikoristannya-anglijskoyi-movi-u-zakladah-vishoyi-osviti-ukrayini> (дата звернення: 05.07.2024).
9. Стратегія розвитку Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини на 2021–2025 рр. URL: <http://surl.li/yqgzaa> (дата звернення: 05.07.2024).

REFERENCES

1. Bezliudna, V., Bezliudnyi, R. (2020). Inshomovna pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity v informatsiino-osvitnomu seredovyschi universytetu. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu, issue 1, 7–13* [in Ukrainian].
2. Bondar, H. O. (2023). Zmist inshomovnoi pidhotovky studentiv nemovnykh spetsialnostei u ZVO z pozytsii akmeolohii. *Innovatsiina pedahohika, issue 55, vol. 1, 109–112* [in Ukrainian].
3. Pro zastosuvannia anhliiskoi movy v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 04.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text> [in Ukrainian].
4. Kontseptualni zasady derzhavnoi polityky shchodo rozvytku anhliiskoi movy u sferi vyshchoi osvity. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/english/higher-education/policy-on-english> [in Ukrainian].
5. Kontseptsiia vyvchennia inozemnykh mov zdobuvachamy vyshchoi osvity Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny. URL: <http://surl.li/vgoywx> [in Ukrainian].
6. Kontseptsiia internatsionalizatsii Umanskoho derzhavnoho pedahohinchoho universtetu imeni Pavla Tychyny na 2020–2025 rr. URL: <http://surl.li/esmpkb> [in Ukrainian].
7. Maksymchuk, L. (2021). Inshomovna pidhotovka studentiv zakladiv vyshchoi osvity do profesiinoi komunikatsii zasobamy interaktyvnykh tekhnolohii. *Zbirnyk naukovykh prats natsionalnoi akademii derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: pedahohichni nauky, 4(27), 121–131* [in Ukrainian].
8. Metodichni rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakisnoho vyvchennia, vykladannia ta vykorystannia anhliiskoi movy u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy. URL: <https://mon.gov.ua/npa/metodichni-rekomendaciyi-shodo-zabezpechennya-yakisnogo-vivchennya-vikladannya-ta-vikoristannya-anglijskoyi-movi-u-zakladah-vishoyi-osviti-ukrayini> [in Ukrainian].
9. Stratehiia rozvytku Umanskoho derzhavnoho pedahohinchoho universtetu imeni Pavla Tychyny na 2021–2025 rr. URL: <http://surl.li/yqgzaa> [in Ukrainian].